

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय ३१ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥
श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथाय नमः॥ गताध्यायीं जाहलें कथन।
सप्तशृंगीच्या भक्ताचें आख्यान। माधवरावांचा नवसही पूर्ण। साई फेडून घेववीत ॥१॥

कैसें दिधलें स्वर्णीं दर्शन। खुशालशेट रामलालालागून। कैसियापरी घेतलें ठेवून। आनिर्वाण
रामलालाला ॥२॥ त्याहून अपूर्व ही प्रकृत कथा। श्रोतां परिसिजे अति सादरता। संन्यासी एक १मानसा जातां।
कैसा निजमुक्तता लाधला ॥३॥ कैसा २मानकर ३नूलकर मेघा। यांचाही हेतु पुरविला अवघा। हे तर नर परी
एका क्रूर वाघा। निजपदीं जागा दिधली ॥४॥ कथा आहेत अति विस्तृत। ग्रंथविस्तार होईल बहुत। कथीन
संक्षिप्त सारभूत। होईल निजहितसाधक ॥५॥ अंतकाळीं जैसी मती। तैसी प्राण्यांस लाभे गती। किडे भीतीनें
भ्रमर होती। ४हरिणप्रीती जडभरत ॥६॥ अंतकाळीं जें जें ध्यान। तें तेंच रूपें पुनर्जनन। भगवत्पदीं झालिया
लीन। जन्मविहीन होई तो ॥७॥ याचकरितां नामस्मरण। लाविला अभ्यास हेंच कारण। प्रसंगीं जावें न
गांगरून। अंतीं आठवण रहावी ॥८॥ आयुष्यभर जागृत राहिला। अंतकाळीं जरी कां निदेला। तरी तो शेवटीं
फुकट गेला। यदर्थ केला सत्संग ॥९॥ म्हणुनी जे भक्त भावार्थी। ते जीव निरविती संतांहातीं। कीं ते जाणती

१. मानससरोवरास २. बालकराम मानकर ३. तात्यासाहेब नूलकर ४. हरिणीवर जडलेल्या प्रीतीने

गती-निर्गती । अंतींचे सांगाती ते एक ॥१०॥ ये अर्थीची गोड कथा । साईसमोर घडलेली वार्ता । ऐकतां दिसेल श्रोतयां चित्ता । भक्तवत्सलता साईची ॥११॥ कोठें मद्रास कोठें शिरडी । कोठें मानससरोवरदरडी । कैसी भक्तांची भरतां घडी । आणीत ओढीत पायांपाशीं ॥१२॥ एकदां एक मद्रासी संन्यासी । विजयानंद नाम जयासी । मद्रासेहून मानस सरोवरासी । महदुल्लासीं निघाला ॥१३॥ एका जपानी प्रवाशाचा । नकाशा मानस सरोवराचा । पाहून निश्चय झाला मनाचा । दर्शनाचा उत्कट ॥१४॥ वाटेंत लागला शिरडी गांव । कर्णी पडला बाबांचा प्रभाव । दर्शनाची धरूनि हांव । आले ठाव शोधीत ॥१५॥ साईमहाराज मोठे संत । कीर्तिमंत जगविख्यात । ऐकूनि धरिला दर्शनीं हेत । थांबले मार्गांत जातांना ॥१६॥ होते तेव्हां शिरडीमाजी । हरिद्वारचे स्वामी सोमदेवजी । उभयतांची भेट सहजीं । भक्तसमाजीं जाहली ॥१७॥ तयांस मग संन्यासी पुसती । मानससरोवर तें दूर किती । पांचशें मैल स्वामी म्हणती । गंगोत्रीवरती आहे तें ॥१८॥ तेथें बर्फ फारचि पडतें । पन्नास कोसांत भाषा बदलते । भूतानवासियां शंका येते । परस्थातें बहु पिडा ॥१९॥ स्वामीमुखींचें वर्तमान । परीसोनि संन्यासी खिन्नवदन । जाहलें तयाचें दुश्चित्त मन । चिंतानिमग्न झाला तो ॥२०॥ घेतलें साईबाबांचें दर्शन । घातलें पायीं लोटांगण । चित्त झालें सुप्रसन्न । बैसले आसन घालुनी ॥२१॥ तों बाबांची खवळली वृत्ती । मग ते तेथील मंडळीस म्हणती । द्या हाकलून या संन्याशाप्रती । नाही संगती कामाची ॥२२॥ आधीं संन्यासी तो नवा । स्वभाव बाबांचा नाही ठावा । जरी खजील झाला जीवा । पहात सेवा बैसला ॥२३॥ प्रातःकाळींचा दरबार । मशिदींत मंडळी चिकार । भक्तोपचार पूजासंभार ।

पाहुनी तो गार झाला ॥२४॥ कोणी बाबांचे पाय धूती । पळींत अंगुष्ठतीर्थ घेती । शुद्ध सद्भावें सेवन करिती । नेत्र स्पर्शिती तें कोणी ॥२५॥ कोणी लाविती तयांस गंध । कोणी फांसिती अत्तर सुगंध । ब्राह्मण-शूद्रादि जातिनिर्बंध । गेले संबंध विसरूनि ॥२६॥ बाबा जरी भरले रागें । संन्यासी उचंबळला अनुरागें । तयाचें पाऊल न निघे मागें । बैसल्या जागें उठेना ॥२७॥ राहिला शिरडींत दोन दिवस । इतुक्यांत पत्र आलें तयास । अत्यवस्थ माता गांवास । तेणें उदास तो झाला ॥२८॥ आईस भेटावें आलें मनीं । परत जावें स्वदेशालागुनी । परी न बाबांचे आज्ञेवांचुनी । पाऊल तेथूनि काढवे ॥२९॥ मग तें पत्र घेऊनि हातीं । संन्यासी गेला मशिदीप्रती । बाबांस करूं लागला विनंती । मातेची स्थिति निवेदुनी ॥३०॥ महाराज साईसमर्था । मनीं मातेच्या भेटीची आस्था । आज्ञा दीजे प्रसन्नचित्ता । मज मार्गस्था कृपा करीं ॥३१॥ धांवोनि लागला बाबांचे चरणीं । होईल कीं आज्ञा कृपा करूनी । माता प्राण कंठीं धरुनी । असेल धरणीं खिळलेली ॥३२॥ असेल पाहत माझी वाट । घेऊं द्या मज दृष्टिभेट । होतील तिचे सह्य कष्ट । सुखें शेवट होईल ॥३३॥ साईसमर्थ अंतर्ज्ञानी । त्याचेंच आयुष्य सरलें जाणुनी । वदती काय तयालागुनी । चित्त देऊनि तें परीसा ॥३४॥ होता इतुका मातेचा लळा । तरी कां हा वेष स्वीकारिला । साजेना ममत्व या वेषाला । कलंक भगव्याला लाविला ॥३५॥ जा बैस त्वां व्हावें न उदास । जाऊं दे कीं थोडे दिवस । करूं मग पुढील विचारास । धीर त्वां चित्तास धरावा ॥३६॥ वाड्यांत असती बहुत चोर । कवाडें लावोनि रहावें हुशार । सर्वस्वाचा करितील अपहार । घाला अनिवार घालितील ॥३७॥ वैभव कधींही नव्हे शाश्वत । शरीर हें तों सर्वदा अनित्य । जाणुनी मृत्यू नित्य सन्निहित । धर्म

जागृत ठेवावा ॥३८॥ देहस्त्रीपुत्रादिकीं। अहंममाभिमान जो लोकीं। तत्प्रयुक्त 'तापत्रिकीं। अनर्थ ऐहिकी या नांव ॥३९॥ दुजा अनर्थ 'आमुष्मिक। जन जे जे परलोककामुक। परलोकही मोक्षप्रतिबंधक। 'अधोमुख सर्वदा ॥४०॥ तेथें नाहीं पुण्योपचय। तेथील प्राप्ती नाहीं निर्भय। क्षीणपुण्यें पतनभय। आहे निःसंशय तेथेंही ॥४१॥ तरी हे ऐहिक-आमुष्मिक। उभयही भोग अनर्थावहक। तयांचा त्याग निःशेख। आद्योत्पादक आनंदा ॥४२॥ संसारास जे जे विटले। अढळ हरिपदीं जे जे विनटले। तयांच्या बंधाचें बिरडेंच फिटलें। धरणें उठलें अविद्येचें ॥४३॥ हरिभजनस्मरणाची घडी। पाप ताप दैन्य दवडी। ध्यानासी आणितां बहु आवडी। संकटीं उडी घाली तो ॥४४॥ तुझी पूर्वपुण्याई गहन। तेणेंच आलासी हा ठाव ठाकून। आतां मद्रचनीं द्यावें अवधान। करूनि घे साधन जीवाचें ॥४५॥ उद्यांपासून भागवताचें। परीशीलन करावें साचें। तीन सप्ताह त्या ग्रंथाचे। कायावाचामनें करीं ॥४६॥ होऊनियां निर्वासन। करीं त्या ग्रंथाचें श्रवण। अथवा मनोभावे वाचन। निदिध्यासनतत्पर ॥४७॥ प्रसन्न होईल भगवंत। सर्व दुःखांचा करील अंत। होईल मायामोह शांत। सौख्य अत्यंत लाभेल ॥४८॥ होऊनियां शुचिर्भूत। ठेवूनी हरिचरणीं चित्त। संपादीं हें साड्ग व्रत। मोहनिर्मुक्त होशील ॥४९॥ आला निकट 'स्वदेहा अपाय। पाहुनी बाबांनीं हाच उपाय। योजिला वाचविला रामविजय। जेणें मृत्युंजय संतुष्टे ॥५०॥ दुसरे दिवशीं प्रातःकाळीं। सारोनि मुखमार्जन अंघोळी। वाहुनी बाबांस पुष्पांजुळी। चरणधुळी वंदिली ॥५१॥ बगलेस मारिलें भागवत। पाहिजे वाचावयास एकांत। लेंडीस्थान

५. आधिदैविक, आधिभौतिक आणि आध्यात्मिक ६. पारलौकिक ७. पतनोन्मुख ८. स्वतः साईबाबांनी आपल्या देहास

मौजेचें शांत। पडलें पसंत तयांसी ॥५२॥ गेले बैसले घालूनि आसन। सुरू केलें पारायण। संन्यासीच ते भगवत्परायण। केले संपूर्ण दोन सप्ते ॥५३॥ करूं घेतां तिसरा सप्ता। वाटली एकाएकीं अस्वस्थता। वाढूं लागली अशक्तता। टाकिला अपुरता तैसाच ॥५४॥ आला वाडियांत परतोन। काढिले कष्टें दिवस दोन। उजाडतां तिसरा दिन। बुवांनीं नयन झांकिले ॥५५॥ ठेवुनीयां निजशिर। फकीर बाबांचे मांडीवर। संन्यासी झाला तेथें स्थिर। मुक्तशरीर विदेही ॥५६॥ संन्याशाचें देहावसान। होतां बाबांस निवेदन। जाहलें तयांचें आज्ञापन। देह दिनभर ठेवावा ॥५७॥ इतुक्यांत टाकूं नका पुरून। होईल त्याचें पुनर्जीवन। लोकांनीं बहु आशा धरून। केलें रक्षण देहाचें ॥५८॥ गेला एकदां प्राण निघून। तो काय ये मार्गें परतोन। परी बाबांचा शब्द प्रमाण। देहाचें जतन तें केलें ॥५९॥ परिणामीं तें फळा आलें। निवारसी प्रेत रक्षिलें गेलें। पोलिसांचे संशय फिटले। जीवन कसलें मेल्याचें ॥६०॥ हें काय बाबांस नव्हतें ठावें। कीं मेलेलें कैसें उठावें। हेतू न योग्य चौकशीअभावे। भुईत दाटावें त्या प्रेता ॥६१॥ निवारसीचा राजा धणी। चौकशी करी आकस्मिक मरणीं। व्हावी न आधींच प्रेताची दाटणी। म्हणोन बतावणी बाबांची ॥६२॥ असो पुढें हें सर्व झालें। यथाविधी प्रेत तें संस्कारिलें। योग्य स्थळीं मग तें पुरलें। कार्य उरकलें संतांचें ॥६३॥ ऐसीच आणीक एक वार्ता। श्रोतयांलागीं कथितों आतां। परिसा क्षणभर सादर चित्ता। दिसेल व्यापकता साईची ॥६४॥ भक्त एक बाळाराम। मानकर जयाचें उपनाम। होते बाबांचे भक्त परम। गृहस्थाश्रम करून ॥६५॥ परी पुढें तयांची भार्या। पंचत्व पावुनी आश्रमकार्या। व्यत्यय आला अंतरले स्थैर्या। परमैश्वर्या ते चढले ॥६६॥ पूर्वार्जित फलप्राप्ति। लाधली

साईचरणसंगती । जडली तेथें निश्चल भक्ति । पूर्ण विरक्ति संसारीं ॥६७॥ आशापाश मुलें बाळें । तोडूनियां हे बंध सगळे । पहा मानकर दैवाआगळे । संसारावेगळे जाहले ॥६८॥ परमार्थद्वाराची अर्गळा । परसेवेची मोहनमाळा । घालूनियां निजपुत्रांचे गळां । ऐहिका टाळा दीधला ॥६९॥ हाही एक जातीचा संन्यास । संन्यासाच्या परी बहुवस । १परी जों नव्हे ज्ञानगर्भन्यास । उपजवी त्रास पदोपदीं ॥७०॥ म्हणून हा साई उदारमुर्ति । मानकरांची अनन्यभक्ति । कृपा करावी आलें चित्तीं । केली विरक्ति दृढ त्यांची ॥७१॥ अनंत जन्मींचें संस्कारपटल । चंचल मन राहीना अचल । मनोराज्याचे तरंग प्रबळ । वैराग्य अढळ ठरेना ॥७२॥ शिरडीच नव्हे माझें स्थान । मी तों देशकालानवच्छिन्न । दावावया हें सप्रमाण । करीत आज्ञापन मानकरां ॥७३॥ पुरे झाली आतां शिरडी । ही घे खर्ची बारा १रोकडी । तपार्थ जाई मच्छिंदरगडीं । १सुखनिरवडीं वस तेथें ॥७४॥ परीसूनि ऐसें साईवचन । आज्ञा करूनि शिरसा वंदन । घालूनि साष्टांग लोटांगण । केलें अभिवंदन पायांचें ॥७५॥ होऊनियां अति विनीत । वदे बाळाराम साईप्रत । नाहीं आपुलें दर्शन जेथ । काय म्यां तेथ करावें ॥७६॥ येथें नित्य पायांचें दर्शन । घडे चरणतीर्थसेवन । होई अहर्निश सहजां चिंतन । तेथें मी अकिंचन एकला ॥७७॥ तरी बाबा आपणांविरहित । काय तेथें माझें स्वहित । हें आकळाया नाहीं मी समर्थ । धाडितां मज किमर्थ ते स्थानीं ॥७८॥ परी न भक्ते धरावा अल्प । निजगुरूवचनीं ऐसा विकल्प । तात्काळ मनांत उठला संकल्प । निर्विकल्प मानकर ॥७९॥ म्हणे बाबा क्षमा कीजे । क्षुद्रबुद्धिचे

१. प्रकार, तन्हा १०. बारा रूपये ११. सुखाच्या निश्चयाने

विचार माझे । झालों शंकित तेणें मी लाजें । शंका न साजे ही मज ॥८०॥ मी तों आपुला आज्ञाधर । राहून नामस्मरणतत्पर । केवळ आपुल्या सामर्थ्यावर । गडावरही राहीन ॥८१॥ तेथेंही करीन आपुलें ध्यान । आपुल्या कृपामूर्तीची आठवण । आपुल्याच पायांचें चिंतन । हेंचि निरंतर तप माझें ॥८२॥ अनन्य-शरण मी तुम्हांप्रती । माझी गमनागमनस्थिती । दिधली असतां तुम्हां हातीं । हा कां चित्तीं विचार ॥८३॥ तवाज्ञेची निजसत्ता । तेथेंही मनास देईल शांतता । ऐसी तुमची असतां समर्थता । व्यर्थ कां चिंता वाहूं मी ॥८४॥ साईसमर्थ ब्रह्म सनातन । ब्रह्मलिखित तयांचें वचन । पाहील जो विश्वास ठेवून । घेईल पूर्ण अनुभव तो ॥८५॥ मग बाबा वदती तयासी । सावधान होऊनि मनासीं । परिस गा तूं मद्रचनासी । विकल्पसायासीं पडूं नको ॥८६॥ जाई मच्छिंदरगडीं सत्त्वर । करीं प्रत्यहीं तप त्रिवार । कांहीं काळ क्रमिल्यावर । स्वानंदनिर्भर होसील ॥८७॥ ऐकतां ऐसें आश्वासन । मानकरांसी पडलें मौन । पुढें मी काय बोलूं दीन । गडाभिगमन आरंभीं ॥८८॥ पुनश्च लागोनि साईचरणा । पावोनि उदी प्रसादाशीर्वचना । मग मानकर स्वस्थमना । मच्छिंदरभुवना निघाले ॥८९॥ ठाकोनियां तें रम्य स्थान । जेथें शुद्ध निर्मळ जीवन । मंद मंद वाहे पवन । समाधान पावले ॥९०॥ ऐसे मानकर साईप्रयुक्त । असतां गडावर साईवियुक्त । आचरिते झाले तप यथोक्त । यथानियुक्त राहूनी तें ॥९१॥ पहा बाबांचा चमत्कार । तपनिमग्न असतां मानकर । प्रत्यक्ष दिधलें दर्शन गडावर । झाला साक्षात्कार तयांस ॥९२॥ होईल दर्शन समाधिस्था । यदर्थीं कांहीं नाहीं आश्चर्यता । परी आसनस्थित उत्थानावस्था । असतां श्रीसमर्था देखिलें ॥९३॥ नाहीं केवळ दृष्टी देखिलें । बाळकरामें समक्ष पुसलें । कां मज बाबा येथें धाडिलें । काय

दिधलें प्रत्युत्तर ॥१४॥ “शिरडींत असतां अनेक कल्पना। उठूं लागले तरंग नाना। म्हणोनि तुझिया चंचल मना। गडप्रयाणा नेमियलें ॥१५॥ पृथ्वी-आपादिकांच्या गारा। रचोनि रचियेल्या या अगारा। साडेतीन हातांचिया घरा। शिरडीबाहेरा नव्हतो तुज ॥१६॥ आतां जों येथें तोच कीं तेथें। पाहुनी घेई स्वस्थचित्तें। तेथूनि जें म्यां पाठविलें तूतें। तें येच निमित्तें तूं जाण” ॥१७॥ असो पुढें हे मानकर। उद्दिष्ट काळ क्रमिल्यावर। यावया आपुल्या मुक्कामावर। सोडिला मच्छिंदरगड त्यांनीं ॥१८॥ वांद्रें ग्राम वसतिस्थान। यावें तेथें जाहलें मन। दादरपर्यंत पुण्याहून। योजिलें प्रयाण अग्निरथें ॥१९॥ गेले पुण्याचे स्टेशनावर। येतां तिकीट घेण्याचा अवसर। होतां खिडकीपाशीं सादर। वर्तला चमत्कार तंव एक ॥१००॥ लंगोटी एक कटिप्रदेशीं। खांदां कांबळी कुणबी वेषीं। ऐसा एक अनोळखी प्रवासी। खिडकीपाशीं देखिला ॥१०१॥ घेऊनि दादरचें तिकीट। कुणबी मार्गें फिरे जों नीट। बालकरामाची दृष्टादृष्ट। होतांचि निकट पातला ॥१०२॥ म्हणे तुम्ही कोठें जातां। “दादरास” बाळकराम वदतां। तिकीट देऊनि टाकिलें तत्त्वतां। म्हणे हें आतां तुम्ही घ्या ॥१०३॥ मीही जाणार होतो तेथें। परी महत्कार्यांतर येथें। कर्तव्य आहे आठवलें मातें। म्हणून जाणें तें राहिलें ॥१०४॥ वेंचितांही गांठीचे दाम। तिकीट मिळविणें कठीण काम। तें जें लाधे अविश्रम। संतोष परम मानकरां ॥१०५॥ पुढें तें मोल चुकवावयाला। खिशांतून जो पैका काढिला। तोंच तो कुणबी दाटींत घुसला। कोठें निसटला कळेना ॥१०६॥ तेव्हां तो कुणबी शोधावयाला। बाळकरामें प्रयत्न वेंचिला। परी तो सर्व निष्फळ गेला। येऊनि ठेला

अग्निरथ ॥१०७॥ नाही जोडा वहाण पायीं। फटकूर एक वेष्टिलें डोई। खांदीं कांबळ लंगोटी लावी। कुणबी भाई हा कोण ॥१०८॥ भाडें नाही थोडें थोडकें। तेंही देऊनि पल्लवचें रोकडें। कां मज आभाराचें सांकडें। घातलें हें कोडें नुलगडे ॥१०९॥ उदार आणि निरपेक्ष ^{१३}स्वांतीं। ऐसा हा कोण कुणबी वरकांती। राहून गेलें अनिश्रित अंतीं। लागली खंती मानकरां ॥११०॥ तैसेच मग ते आश्चर्यचकित। धरोनि भेटीचा पोटीं हेत। अग्निरथ जागेचा हालेपर्यंत। ठेले तटस्थ द्वांरांत ॥१११॥ पुढें जेव्हां गाडी सुटली। समूळ भेटीची आशा खुंटली। जाणून गाडीची खीळ पकडिली। उडी मारिली गाडींत ॥११२॥ गडावरील प्रत्यक्ष गांठ। तैसाच इकडे हा निराळा घाट। पाहून कुणब्याचा विचित्र थाट। लागली ^{१४}चुटपुट मानकरां ॥११३॥ असो पुढें हे सद्भक्त। साईपदीं पूर्णानुरक्त। दृढ श्रद्धा भक्तिसंयुक्त। जाहले कृतार्थ शिरडींत ॥११४॥ साईसंलग्नपदाब्जरजीं। साईनामाची घालीत रुंजी। भक्त-भ्रमर बालकरामजी। शिरडीमार्जींच राहिले ॥११५॥ घेऊनि बाबांचें अनुज्ञापन। मुक्तारामजी सर्वे घेऊन। कधीं कधीं हे शिरडी सोडून। करीत भ्रमण बाहेर ॥११६॥ परी शिरडी केंद्रस्थान। वेळोवेळीं येत परतोन। अखेर जाहलें देहविसर्जन। परम पावन शिरडींत ॥११७॥ धन्य पूर्वकृत ^{१५}भागधेय। होऊनि साईचा दृष्टिविषय। लागून तयां पायीं लय। मरण निर्भय पावे जो ॥११८॥ धन्य तात्यासाहेब नूलकर। धन्य मेघा भक्तप्रवर। अंतीं शिरडींत भजनतत्पर। जिंही ^{१६}कलेवर ^{१६}विसर्जिलें ॥११९॥ मेघा जेव्हां पावला ^{१७}पंचत्व। पहा तें उत्तरविधानमहत्त्व। आणीक बाबांचें भक्तसख्यत्व। मेघा तो कृतकृत्य

आधींच ॥१२०॥ सर्वे घेऊन भक्त समस्त । स्मशानयात्रेस गेले ग्रामस्थ । बाबाही गेले स्मशानाप्रत । पुष्पे वर्षत
मेघावर ॥१२१॥ होतां मेघाचें उत्तरविधान । बाबाही झाले साश्रुलोचन । मायानुवर्ती मानवासमान ।
शोकनिर्विण्ण मानस ॥१२२॥ प्रेमें बाबांनीं निजकरें । प्रेत आच्छादिलें सुमननिकरें । शोकही करूनि
करुणस्वरें । मग ते माघारे परतले ॥१२३॥ मानवांचा उद्धार करिती । ऐसे संत देखिले बहुतीं । परी साईबाबांची
ती महती । वर्णन किती करावी ॥१२४॥ व्याघ्रासारिखा क्रूर प्राणी । तो काय मनुष्यापरी ज्ञानी । परी तोही लागे
तयांचे चरणीं । अघटित करणी बाबांची ॥१२५॥ ये अर्थीची रम्य कथा । परीसा नीट देऊनि चित्ता । मग कळेल
बाबांची व्यापकता । समचित्तता सकळिकीं ॥१२६॥ शिरडीस एकदां चमत्कार झाला । असतां सप्त दिन
^{१९}निर्याणाला । गाडा एक बैलांचा आला । राहिला उभा द्वारांत ॥१२७॥ वरी एक व्याघ्र प्रचंड । गळां जयाचे
साखळदंड । जखडून टाकिला उदंड । भेसूर तोंड मागिलीकडे ॥१२८॥ त्याला कांहीं होती व्यथा । दरवेशी
थकले उपाय करितां । संतदर्शनोपाय ^{२०}सरता । मानला चित्ता तयांचे ॥१२९॥ होते ते दरवेशी तीन । तो व्याघ्र
त्यांच्या जीविकेचें साधन । गांवोगांवीं खेळ करून । करिती गुजराण आपुली ॥१३०॥ फिरतां फिरतां त्या
बाजूला । कर्णी आली बाबांची लीला । म्हणती दर्शन घेऊं चला । वाघही नेऊं ते ठायीं ॥१३१॥ चरण तयांचे
चिंतामणी । अष्टसिद्धी लोटांगणी । नवनिधी येती लोळणीं । घेती ^{२१}पायवणी तयांचें ॥१३२॥ माथा ठेवूं तयां
चरणीं । दुवा मागूं व्याघ्रालागुनी । संतांच्या आशीर्वादवचनीं । कल्याण होईल सर्वांचें ॥१३३॥ एतदर्थ ते

१९. स्वतः साईबाबांचे देहावसानाला २०. उत्तम २१. तीर्थ

दरवेशी । व्याघ्रास उतरवित्ती द्वारापाशीं । घट्ट धरूनि साखळदंडासी । तिष्ठत द्वारासीं राहिले ॥१३४॥ आधींच हिंस्त्र भयानक मस्त । वरी होता तो रोगग्रस्त । तेणें तो अत्यंत अस्वस्थ । कौतुक समस्त पाहती ॥१३५॥ व्याघ्राची स्थिती बाबांचे कानीं । घातली समग्र दरवेशांनीं । बाबांची आधीं संमती मिळवुनी । आले परतोनि दाराशीं ॥१३६॥ साखळदंड दृढ कसिती । तोडून न पळे ऐसें करिती । मग त्यास सांभाळूनि आणिती । साईंप्रती समोर ॥१३७॥ पाहोनि साईं तेजोराशी । व्याघ्र येतांच पायरीपासीं । नकळे काय दचकला मानसीं । अत्यादरेंसीं अधोमुख ॥१३८॥ काय पहा चमत्कार । होतां परस्पर नजरानजर । व्याघ्र चढतांच पायरीवर । प्रेमपुरःसर निरीक्षी ॥१३९॥ लगेच पुच्छाचा गोंडा फुलविला । त्रिवार धरित्रीं प्रहार केला । साईंचरणीं देह ठेविला । विकळ पडला निश्चेष्ट ॥१४०॥ एकदांच भयंकर डरकला । तात्काळ ठायींच पंचत्व पावला । जन सकळ विस्मयापन्न झाला । व्याघ्र निमाला पाहुनी ॥१४१॥ एकेपरी दरवेशी खिन्न । पुनश्च तेच दिसले प्रसन्न । कीं रोगग्रस्त आसन्नमरण । प्राणी निर्वाण पावला ॥१४२॥ साधुसंतांचे दृष्टीसमोर । प्राणोत्क्रमणीं पुण्य थोर । कृमी कीटक वा व्याघ्र । पाप समग्र तो तरला ॥१४३॥ कांहीं मागील जन्माचा ऋणी । फेडिलें ऋण झाला अनृणी । देह ठेविला साईंचरणीं । अघटित करणी विधीची ॥१४४॥ ठेवितां संतपदीं डोई । जया प्राणिया मरण येई । सर्वेंच तो उद्धरोनि जाई । हीच कमाई जन्माची ॥१४५॥ असल्यावीण भाग्याचा थोर । संतांचिया दृष्टीसमोर । पडेल काय उगाच शरीर । होईल उद्धार तयाचा ॥१४६॥ साधूंचिया दृष्टीसन्मुख । देह ठेवितां परमसुख । पितां विख होय पीयुख । मरणाचा हरिख ना दुःख ॥१४७॥ दृष्टीपुढें संतचरण । असतां जया प्राणिया मरण । धन्य देह तो

कृष्णार्पण। पुनर्जनन नाही त्या ॥१४८॥ संतांचिया दृष्टीसन्मुख। मरण नव्हे तें वैकुण्ठसुख। जिंकिला तेणें मृत्युलोक। न पुनर्भव शोक त्या ॥१४९॥ संतांदेखतां देह त्यागिती। त्यां नाहीं पुनरावृत्ति। तीच सर्व पापांची निष्कृती। उद्धारगती पावला ॥१५०॥ आनखाग्र संतावलोकन। करितां करितां जें देहपतन। त्या काय म्हणावें मरण। निजोद्धारण तें साचें ॥१५१॥ पाहूं जातां पूर्वविधान। कोणी तरी हा पुण्यवान। मिरवूं जातां विद्याभिमान। पावला अवमान हरिभक्त ॥१५२॥ त्याचिया शापापासूनी। पावला ही क्रूर योनी। उःशापयोगें लागला चरणीं। अभिनव करणी भक्तांची ॥१५३॥ वाटे जाहला त्या उःशाप। साईदर्शनें जळलें पाप। तुटले बंध सरले ताप। झाला आपाप उद्धार ॥१५४॥ पूर्ण सभाग्य असल्यावीण। कैचें संतदृष्टीपुढें मरण। त्रिताप त्रिपुटी त्रिगुण मर्दन। होऊनि निर्गुण ठाकला ॥१५५॥ ऐसा पूर्वकर्मानुबंध। सुटला क्रूरदेहसंबंध। तुटला लोहशृंखळाबंध। ईश्वरी निर्बंध हा एक ॥१५६॥ साधुसंतांच्या चरणांपरती। इतरत्र कोठें उद्धारगती। ती लाधतां या व्याघ्राप्रती। प्रसन्न चित्तीं दरवेशी ॥१५७॥ व्याघ्र त्यांचें चरितार्थसाधन। व्याघ्र त्यांचें कुटुंबपोषण। त्या व्याघ्राला येतां मरण। खिन्नवदन दरवेशी ॥१५८॥ दरवेशी महाराजांस पुसती। आतां पुढें कैसी गती। कैसी द्यावी मूठमाती। लावा सद्गति निजहस्ते ॥१५९॥ महाराज म्हणती न करा खंत। यथेच होता त्याचा अंत। तोही मोठा पुण्यवंत। सौख्य अत्यंत पावला ॥१६०॥ त्या तक्याचे पलीकडे। शंकराचें देऊळ जिकडे। नेऊन त्याला पुरा तिकडे। नंदीनिकट द्या गती ॥१६१॥ पुरलियां तेथें त्याप्रती। लाधेल तोही सद्गती। ऋणनिर्मुक्ति बंधमुक्ति। तुमचिया हस्तीं पावेल ॥१६२॥ गतजन्मींचा देणेदार। फेडावया ऋण हा अवतार। तुमचिया बंधनीं

साचार। तो आजवर राहिला ॥१६३॥ दरवेशी मग उचलून त्यासी। जाते जाहले देउळापाशीं। नंदीच्या पश्चात्प्रदेशीं। त्या खांचेशीं दाटिती ॥१६४॥ काय तरी चमत्कार वहिला। व्याघ्र तात्काळ कैसा निमाला। प्रकार इतुकाचि असता घडला। विसर पडला असता कीं ॥१६५॥ परी येथूनि सातवेच दिनीं। बाबांनीं देह ठेविला धरणीं। तेणें ही आठवण वरचेवर मनीं। उचंबळोनि येतसे ॥१६६॥ पुढील अध्याय याहून गोड। बाबांहीं वर्णिलें निजगुरूचें कोड। पुरविली गोखलेबाईची होड। अनुग्रह जोड देउनी ॥१६७॥ हेमाड साईनाथांसी शरण। गुरूहस्ते कूपीं उफराटें टांगवून। कैसी बाबांनीं कृपा संपादन। केली तें श्रवण करावें ॥१६८॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते। भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। दर्शनमहिमा नाम एकत्रिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु। शुभं भवतु ॥